



SÓKNARÁÆTLUN
SUÐURLANDS

SÓKNARÁÆTLUN **SUÐURLANDS**



SASS
SAMTÖK
SUNNLENSKRA
SVEITARFÉLAGA

2025
2029

INNGANGUR

Sóknaráætlun Suðurlands 2025–2029 er sértæk byggðaáætlun Suðurlands og sameiginleg stefna sveitarfélaga á Suðurlandi um sjálfbæra þróun. Hún er jafnframt leiðarljós fyrir störf Samtaka sunnleuskra sveitarfélaga (SASS), byggðaþróunarfulltrúa og annarra hagaðila sem vinna að framþróun svæðisins.

Áætlunin byggir á víðtæku samráði við íbúa, sveitarfélög, atvinnulíf og stofnanir og mótar sameiginlega sýn Sunnlendinga á framtíð svæðisins. Hún sameinar sveitarfélögin með samræmdri stefnu um forgangsmál í byggða- og samfélagsþróun.

Sóknaráætlunin er hluti af formlegu samstarfi ríkis og sveitarfélaga sem stýrir fjármögnun verkefna Uppbyggingarsjóðs Suðurlands og áhersluverkefna í landshlutanum með sérstökum samningi og samkvæmt lögum nr. 69/2015.

Byggt er á meginmarkmiðum Byggðaáætlunar, landsskipulags- og loftslagsstefnu Íslands, heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna og svæðisbundnum áherslum á Suðurlandi. Áætlunin spannar fjórar meginstoðir: Atvinna og nýsköpun, samfélag, umhverfi og innviðir – með skýrum markmiðum og aðgerðum sem styðja við sjálfbærni, samkeppnishæfni og lífsgæði íbúa. Jafnframt tekur hún mið af stefnumörkun norrænu ráðherranefndarinnar og stefnuviðmiðum OECD um byggðamál.

Saman byggjum við betra samfélag!



SUÐURLAND

Suðurland nær yfir um 31.000 ferkílómetra svæði og nær frá Ölfusi og Hveragerði í vestri til og með sveitarfélaginu Hornafirði í austri. Á svæðinu búa rúmlega 35.000 íbúar í 15 sveitarfélögum sem endurspegla mikla landfræðilega og samfélagslega fjölbreytni.

Suðurland státar af sterkum stöðum í atvinnulífi þar sem landbúnaður, sjávarútvegur, ferðaþjónusta og matvælaframleiðsla skipa lykilhlutverk ásamt vaxandi nýsköpun, þjónustustarfsemi og óstaðbundnum störfum. Náttúruauðlindir Suðurlands, jarðvarmi, vatnsafl, ræktunarland og fjölbreytt landslag eru ekki aðeins efnahagslega mikilvæg heldur líka hluti af sérstöðu, sjálfsmynd og framtíðarsýn svæðisins.



35.269 íbúar
 m.v. 12.3 2025



15 sveitarfélög

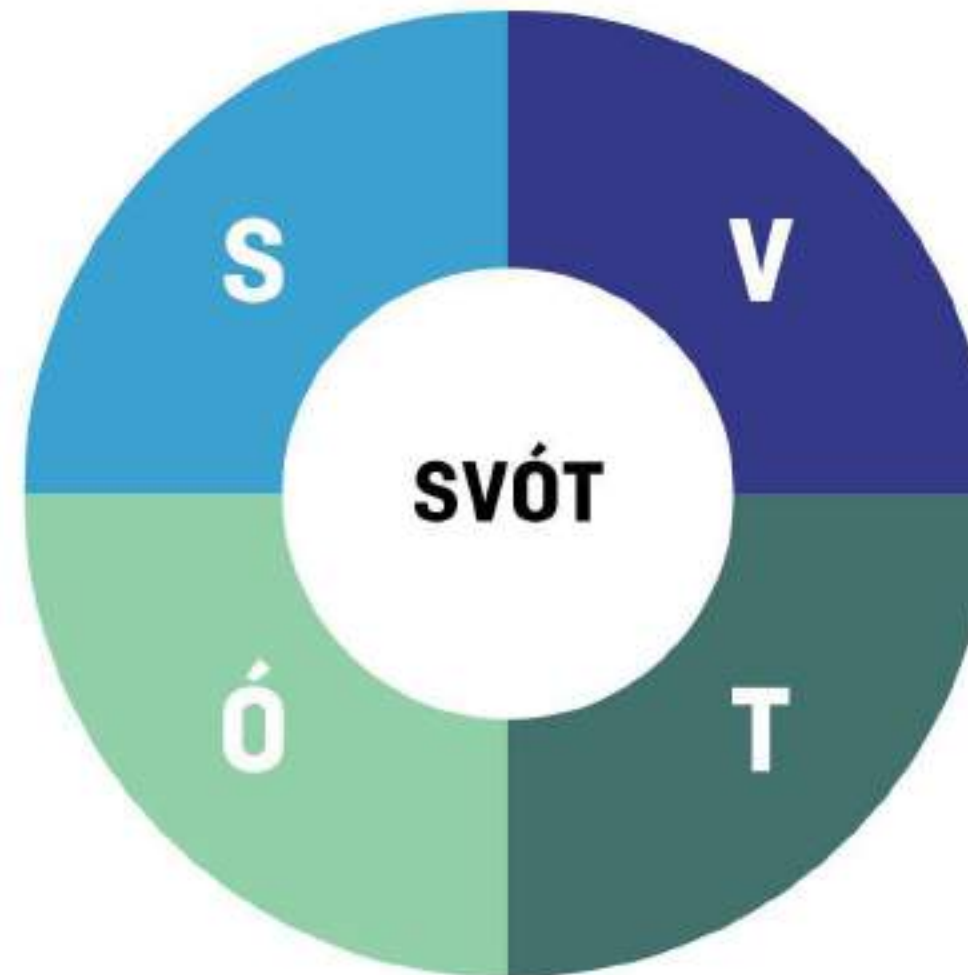
SVÓT GREINING

Styrkleikar

- Náttúrufegurð
- Náttúru- og orkuauðlindir
- Ferðapjónusta
- Fjölbreytt atvinnulíf
- Landbúnaður, landrými og -gæði
- Mannauður
- Matvælaframleiðsla
- Vöxtur/uppbýgging
- Landfræðileg fjölbreytni

Ógnanir/áskoranir

- Niðurskurður í samgöngumálum
- Skert aðgengi og niðurskurður í grunnþjónustu (heilbrigðisþjónusta, löggæsla o.fl.)
- Náttúruvá og loftlagsbreytingar
- Hátt hlutfall erlendra ríkisborgara (skortur á inngildingum)
- Einhæfni í atvinnulífi og viðkvæm samsetning
- Hnignun í landbúnaði
- Orkumál - skortur, óvissa áskoranir í nýtingu
- Þekkingartap – brotthvarf ungs fólks og sérhæfðs vinnuafis
- Ósjálfbær ferðapjónusta og álag á náttúru og samfélög
- Stríðsástand og óvissa í heimsmálum



Veikleikar

- Vegakerfið/samgöngur
- Heilbrigðisþjónusta/löggæsla/neyðarviðbragð
- Húsnæðisskortur
- Láglaunasvæði
- Einhæft atvinnulíf
- Innviðauppbýgging ekki í takt við fólksfjölda
- Almennings- og flugsamgöngur
- Fjarlægðir
- Ágangur/þolmörk náttúru og samfélags
- Mannauður – vöntun á fólki/hæfni

Tækifæri

- Nýting orkuauðlinda
- Matvælaframleiðsla
- Fjölbreyttara atvinnulíf
- Óstaðbundin störf
- Landbúnaður - sjálfbær þróun og matvælaöryggi
- Nýsköpun og aðdráttarafl fyrir sprotafyrirtæki
- Fjölmennning/inngilding
- Sjálfbærni í ferðapjónustu og orkunýtingu
- Samvinna og samstarf (milli sveitarfélaga, svæða og stofnana)
- Hærra menntunarstig

TENGING VIÐ AÐRAR STEFNUR



Byggðaáætlun Íslands 2022–2036

Sóknaráætlun Suðurlands byggir á megináherslum Byggðaáætlunar staðbundin tækifæri, jafnræði, aðgengi að þjónustu óháð búsetu og eflingu sveitarstjórnarstigsins. Sóknaráætlunin dregur sérstaklega fram mikilvægi samstarfs, nýsköpunar og sjálfbærrar þróunar sem drifkrafta í byggðaðróun.



OECD Rural Policy 3.0

Sóknaráætlunin endurspeglar lykilnálganir OECD Rural 3.0, þar sem áhersla er lögð á að virkja sérstöðu svæða sem drifkraft til þróunar, stuðla að samþættingu aðgerða og tryggja staðbundna þátttöku og forystu í mótun og útfærslu verkefna. Áætlunin styður þannig við þá hugmyndafræði að byggðaðróun verði að byggja á staðbundinni þekkingu, nýsköpun og samhæfingu opinberra aðgerða.



Nordregio – Sjálfbærnistefna Norðurlanda 2021–2024

Sóknaráætlunin dregur dýpri lærdóm af áherslum Nordregio um að byggðastefna þurfi að byggja á gagnadrifinni ákvarðanatöku, sjálfbærni og samráði við íbúa. Sérstök áhersla er á samspil byggðaðróunar og loftslagsaðgerða, eflingu félagsauðs, styrkingu staðbundins lýðræðis og sveigjanleika í opinberum stuðningi til að mæta ólíkum aðstæðum innan landshluta.



Svæðisbundnar stefnur

Sóknaráætlun tekur mið af svæðisbundnum stefnum og áætlunum eftir því sem þær eru tiltækar. Þá sérstaklega þegar kemur að greiningu og framsetningu áherslna og áskorana einstakra svæða innan landshlutans. Þær styðja þá við starfsmarkmið byggðaðróunarfulltrúa og sem rökstuðningur við sértækar aðgerðir.



Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna (SDG)

Sóknaráætlunin tekur mið af heimsmarkmiðunum með því að leggja áherslu á sjálfbær samfélög, jöfnuð, menntun, atvinnuþróun og umhverfisvernd. Sérstök tenging er við markmið 4 (menntun), 8 (góð atvinna og hagvöxtur), 10 (minnkað ójöfnuð), 11 (sjálfbærar byggðir) og 13 (aðgerðir í loftslagsmálum).



Landsskipulagsstefna 2024-2028

Sóknaráætlun tekur mið af lykiláherslum nýju stefnunnar, svo sem um sjálfbæra þróun byggðar, samþættingu samfélagslegra þátta í skipulagi, mikilvægi loftslagsmarkmiða og samhæfingu skipulags með öðrum stefnuáætlunum.



Nýsköpunarstefna fyrir Ísland 2020–2030

Sóknaráætlunin styður við áherslur um að efla nýsköpun á öllum stigum samfélagsins, auka samstarf opinberra og einkaaðila og nýta nýsköpun sem drifkraft í byggðaðróun, menntun, atvinnulífi og samfélagsþróun.



Menningarstefna Íslands

Sóknaráætlunin endurspeglar markmið menningarstefnunnar um að tryggja aðgengi allra að fjölbreyttu menningarlífi, styðja við sköpun og sjálfbæran rekstur menningarstofnana og efla hlutverk menningar í byggðaðróun og samfélagslegri samheldni.

FRAMTÍÐARSÝN

„Á Suðurlandi hefur sjálfbær nýsköpun og verðmætasköpun styrkt fjölbreytt og öflugt atvinnulíf um allt svæðið. Samhaldið samfélag blómstrar með inngildingu, menningu, menntun og vellíðan allra íbúa að leiðarljósi. Græn orka og ábyrg auðlindanýting styður við umhverfisvitund og sjálfbærni. Öflugir innviðir og traust þjónusta tryggja lífsgæði og vaxtarskilyrði til framtíðar.“

GILDIN OKKAR



SAMVINNA



FRAMSÝNI



FRUMKVÆÐI



GAGNSÆI



INNGILDING



SJÁLFBÆRNI

STOÐIR SÓKNARÁÆTLUNAR



ATVINNA OG
NÝSKÖPUN



SAMFÉLAG



UMHVERFI



INNVIÐIR



ATVINNA OG NÝSKÖPUN

MARKMIÐ

Fjölbreytt atvinnulíf og jöfnun tækifæra

- Fjölga óstaðbundnum störfum (1.1)
- Styðja við nýsköpun og nýliðun (1.2)
- Efla íslensku og inngildingu í atvinnulífinu (1.3)

Aukin verðmætasköpun

- Auka verðmætasköpun í matvælaframleiðslu og ferðapjónustu (1.4)
- Hvetja til hringrásarlausna í atvinnulífi á Suðurlandi (1.5)
- Auka þekkingu og færni til framfara (1.6)

Sjálfbærni til framtíðar

- Auka framboð af grænni orku til atvinnuuppbyggingar (1.7)
- Tryggja að tekjur af auðlindum renni til nærsvæða (1.8)
- Styðja við sjálfbæra ferðapjónustu (1.9)

MARKMIÐ OG ÁHERSLUR

Fjölbreytt atvinnulíf og jöfnun tækifæra

Fjölga óstaðbundnum störfum (1.1)

Markmiðið er að styðja við atvinnusköpun á forsendum svæðanna sjálfra. Með því að nýta stafræna innviði, fjarvinnu og aðdráttarafl svæðanna má fjölga störfum á Suðurlandi og jafna aðgengi að störfum óháð búsetu.

Styðja við nýsköpun og nýliðun (1.2)

Með stuðningi við frumkvöðla og eflingu nýsköpunar má styrkja atvinnulíf og byggðapróun um allt Suðurland. Lögð er áhersla á nýliðun, tækifæri fyrir ungt fólk og nýsköpun sem byggir á sérstöðu og auðlindum nærumhverfisins.

Efla íslensku og inngildingu í atvinnulífinu (1.3)

Til að stuðla að virkri samfélagsþátttöku og sterkari samfélögum þarf að efla íslenskukunnáttu, fjölmenningsfærni og inngildingu á vinnustöðum. Þetta tryggir jafnrétti til þátttöku í atvinnulífi og eykur félagslegt réttlæti.

Aukin verðmætasköpun

Auka verðmætasköpun í matvælaframleiðslu og ferðaþjónustu (1.4)

Styrkja skal verðmætasköpun í matvælaframleiðslu með sjálfbærri nýtingu hráefna, staðbundinni framleiðslu og þróun nýrra afurða með sérstakri áherslu á landbúnað og garðyrkju. Í ferðaþjónustu verði lögð áhersla á gæði, lengri dvöl, tengingu við menningu og náttúru og í sátt við íbúa.

Hvetja til hringrásarlausna í atvinnulífi á Suðurlandi (1.5)

Markmiðið er að styðja við atvinnustarfsemi sem nýtir auðlindir á sjálfbæran hátt, dregur úr úrgangi og stuðlar að endurnýtingu. Áhersla er lögð á lausnir sem byggja á nýsköpun og samstarfi og skapa staðbundin verðmæti með minni sóun og meiri hringrás.

Auka þekkingu og færni til framfara (1.6)

Atvinnulífið stendur frammi fyrir hröðum breytingum. Markmiðið er að efla aðgengi að símenntun og starfsmenntun og auka færni á sviðum eins og sjálfbærni, tækni og nýsköpun með hliðsjón af þörfum atvinnugreina og íbúa.

Sjálfbærni til framtíðar

Auka framboð af grænni orku til atvinnuuppbyggingar (1.7)

Orkuskipti og vöxtur atvinnulífs krefjast traustra innviða. Með auknu framboði endurnýjanlegrar orku og jöfnun orkuverðs, bæði til iðnaðar og þjónustu, má styðja við sjálfbæra atvinnuuppbyggingu og nýsköpun á sviði loftslagsvænnar tækni.

Tryggja að tekjur af auðlindum renni til nærsvæða (1.8)

Nýting náttúruauðlinda á að skila verðmætum til samfélaganna sem hýsa þær. Með skýrum verkferlum og stefnu um tekjuskiptingu má tryggja réttláta dreifingu af ávinningi af auðlindum, í þágu íbúa og sveitarfélaga.

Styðja við sjálfbæra ferðaþjónustu (1.9)

Ferðaþjónusta þarf að vera í jafnvægi við náttúru, samfélag og innviði. Markmiðið er að styðja við þróun ferðaþjónustu sem byggir á sjálfbærri auðlindanýtingu, staðbundinni verðmætasköpun og í sátt við samfélagið.



ATVINNA OG NÝSKÖPUN



SAMFÉLAG

MARKMIÐ

Velliðan, lýðheilsa og jöfn tækifæri

- Stuðla að velliðan og efla lýðheilsu Sunnlendinga [2.1]
- Stuðla að fjölskylduvænu og samheldnu samfélagi [2.2]
- Efla samfélagslega þátttöku og inngildingu [2.3]

Menntun fyrir framtíðina

- Auka aðgengi að fjölbreyttu námi [2.4]
- Öflugt skólastarf og þjónustu við börn í nærumhverfi [2.5]
- Styðja við íslenskukennslu samhliða inngildingu [2.6]

Menning og listir fyrir samfélagið

- Stuðla að aðstöðu, viðburðum og vettvangi fyrir menningu [2.7]
- Efla aðgengi að menningu og listum fyrir íbúa [2.8]
- Virkja íbúa til þátttöku í lista- og menningarlífi [2.9]

MARKMIÐ OG ÁHERSLUR

Velliðan, lýðheilsa og jöfn tækifæri

Stuðla að velliðan og efla lýðheilsu Sunnlendinga (2.1)

Velliðan íbúa er forsenda samfélagslegrar virkni og framþróunar. Sérstök áhersla er lögð á forvarnir, gedheilbrigði og aðgengi að félagslegum stuðningi og þjónustu sem tekur mið af þörfum ólíkra hópa – sérstaklega ungs fólks og eldri borgara. Markmiðið er að tryggja að allir, óháð aldri eða aðstæðum, hafi jöfn tækifæri til þátttöku, virkni og samfélagslegra tengsla.

Stuðla að fjölskylduvænu og samheldnu samfélagi (2.2)

Fjölskylduvæn samfélög byggja á öflugu stuðningskerfi, öruggu nærumhverfi og aðgengi að nauðsynlegri þjónustu. Með áherslu á húsnæði, menntun, samgöngur og félagsauð má efla tengsl milli fólks og styrkja staðarímynd byggðanna.

Efla samfélagslega þátttöku og inngildingu (2.3)

Stuðla skal að samfélagi þar sem allir íbúar hafa raunveruleg tækifæri til þátttöku óháð aldri, uppruna eða félagslegri stöðu. Sérstök áhersla er lögð á að virkja rödd ungmenna og útfæra aðgerðir sem styðja inngildingu jaðarsettra hópa í gegnum fræðslu, forvarnir og tækifæri til samfélagsþátttöku.

Menntun fyrir framtíðina

Auka aðgengi að fjölbreyttu námi (2.4)

Nauðsynlegt er að tryggja jafnt aðgengi að fjölbreyttu námi óháð búsetu í landshlutanum. Áhersla er lögð á að efla fjarnám á háskólastigi, styrkja staðbundið námsframboð og tengja námið við atvinnugreinar svæðisins og framtíðarþarfir.

Öflugt skólastarf og þjónusta við börn í nærumhverfi (2.5)

Stuðla skal að öflugu og aðgengilegu leik- og grunnskólastarfi með áherslu á gæði kennslu, snemmtæka íhlutun og öflugt stuðningsnet óháð búsetu. Lögð er áhersla á samræmda sérfræðiþjónustu, inngildingu barna og samfelli milli skólastiga til að tryggja jöfnuð í tækifærum fyrir öll börn á Suðurlandi.

Efla íslenskukennslu samhliða inngildingu (2.6)

Tungumálakunnátta er lykill að þátttöku í samfélögum. Með markvissri íslenskukennslu og inngildandi nálgun í samfélagsþjónustu og atvinnulífi verður auðveldara fyrir nýja íbúa að festa rætur og taka virkan þátt.

Menning og listir fyrir samfélagið

Stuðla að aðstöðu, viðburðum og vettvangi fyrir menningu (2.7)

Aðstaða og hvers kyns vettvangur fyrir menningarstarf skiptir máli fyrir þátttöku, sýnileika og staðarímynd. Með því að styðja við aðstöðu, viðburði og rými til samveru og sköpunar má efla menningarlíf og samheldni samfélaga.

Efla aðgengi að menningu og listum fyrir íbúa (2.8)

Menning og listir verða að vera aðgengilegar öllum. Með því að tryggja að íbúar á öllum aldri og úr ólíkum samfélagshópum hafi raunverulegt aðgengi að listviðburðum, menningarstofnunum og skapandi rýmum má stuðla að jafnrétti til þátttöku í menningarlífi.

Virkja íbúa til þátttöku í lista- og menningarlífi (2.9)

Íbúar eiga að fá tækifæri til að hafa áhrif og taka þátt í mótun menningar. Með því að virkja íbúa til sköpunar, frumkvæðis og lýðræðislegrar þátttöku má styrkja samfélagslega virkni, fjölbreytni og menningarlega sjálfsmynd svæðisins.



SAMFÉLAG



UMHVERFI

MARKMIÐ

Sjálfbær nýting og vernd auðlinda

- Stuðla að sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda (3.1)
- Styðja við náttúruvernd og líffræðilega fjölbreytni (3.2)
- Stuðla að ábyrgri nýtingu orkuauðlinda (3.3)

Hringrásarhagkerfi og úrgangsstjórnun

- Vinna að samhæfingu í úrgangsmálum og sorpflokkun (3.4)
- Auka fræðslu og þátttöku íbúa í umhverfismálum (3.5)
- Styðja við samfélagsverkefni sem stuðla að hringrás og sjálfbærni (3.6)

Aðlögun að loftlagsbreytingum og náttúruvá

- Kortleggja náttúruvá og samþætta við skipulag (3.7)
- Stuðla að umhverfisvænni landnýtingu og endurheimt vistkerfa (3.8)
- Efla aðlögunargetu samfélaga að loftlagsbreytingum (3.9)

MARKMIÐ OG ÁHERSLUR

Sjálfbær nýting og vernd auðlinda

Stuðla að sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda (3.1)

Nýting náttúruauðlinda skal byggjast á sjálfbærum forsendum þar sem tekið er mið af framtíðarsýn nærsvæða og hagsmunum samfélaga. Með ábyrgri nýtingu og samvinnu við heimamenn má tryggja staðbundinn ávinning af auðlindanýtingu.

Styðja við náttúruvernd og líffræðilega fjölbreytni (3.2)

Með verndun vistkerfa, endurheimt lífríkis og vöktun á náttúruverðmætum er stuðlað að heilbrigðri náttúru og tengslum íbúa við umhverfi sitt. Líffræðileg fjölbreytni styrkir seiglu svæða og eykur lífsgæði.

Stuðla að ábyrgri nýtingu orkuauðlinda (3.3)

Orkuauðlindir á borð við jarðvarma og vindorku skulu nýttar á sjálfbæran hátt, þar sem tekið er mið af langtímahagsmunum samfélagsins. Með skýrri stefnumörkun og virku samráði má hámarka sjálfbærni og réttláta dreifingu ávinnings.

Hringrásarhagkerfi og úrgangsstjórnun

Vinna að samhæfingu í úrgangsmálum og sorpflokkun (3.4)

Sveitarfélög vinna sameiginlega að lausnum í úrgangsmálum. Með aukinni flokkun, samnýttum innviðum og bættri upplýsingagjöf má auka endurnýtingu og draga úr urðun.

Auka fræðslu og þátttöku íbúa í umhverfismálum (3.5)

Markviss fræðsla og virk þátttaka almennings eru lykilatriði í árangri umhverfisstefnu. Með upplýsingamiðlun, viðburðum og samráði má styrkja umhverfismeðvitund og breyta venjum í þágu hringrásarhagkerfisins.

Styðja við samfélagsverkefni sem stuðla að hringrás og sjálfbærni (3.6)

Með stuðningi við samfélagsverkefni sem draga úr sóun og styðja við endurnýtingu og umhverfismeðvitund má virkja þátttöku íbúa og félagasamtaka í grænni umbreytingu.

Aðlögun að loftslagsbreytingum og náttúruvá

Kortleggja náttúruvá og samþætta við skipulag (3.7)

Skipulagsáætlanir sveitarfélaga skulu byggjast á nýjustu upplýsingum um náttúruvá. Með kortlagningu og áhættumati er stuðlað að öruggri uppbyggingu og minni áhættu vegna náttúruhamfara.

Stuðla að umhverfisvænni landnýtingu og endurheimt vistkerfa (3.8)

Með vistheimt, grænni hönnun og skipulagi sem tekur mið af náttúruvernd má draga úr áhrifum uppbyggingar og stuðla að heilbrigðari vistkerfum.

Efla aðlögunargetu samfélaga að loftslagsbreytingum (3.9)

Sveitarfélög þurfa að vinna saman að heildrænni stefnu og samhæfðum aðgerðum til að bregðast við loftslagsbreytingum. Með því að efla seiglu samfélaga og samræma viðbrögð má styðja við öryggi, sjálfbærni og framþróun svæðisins.



UMHVERFI



INNVIÐIR

MARKMIÐ

Grunnþjónusta, heilsa og öryggi

- Jafna aðgengi að heilbrigðisþjónustu og sérfræðiþjónustu [4.1]
- Styrkja almannavarnir og viðbragðsgetu svæðisins [4.2]
- Efla fráveitumál til verndar heilsu og náttúru [4.3]

Húsnæði og skipulag til framtíðar

- Tryggja fjölbreytt búsetuúrræði og leigumarkað húsnæðis [4.4]
- Skipulag í þágu íbúa og samfélags [4.5]
- Efla aðstöðu og innviði fyrir atvinnu, menntun og samfélagsverkefni [4.6]

Samgöngur og orkumál

- Tryggja öruggar samgöngur [4.7]
- Almenningsamgöngur á forsendum samfélaganna [4.8]
- Tryggja aðgengi að endurnýjanlegri raforku á hagstæðu verði [4.9]

MARKMIÐ OG ÁHERSLUR

Grunnþjónusta, heilsa og öryggi

Jafna aðgengi að heilbrigðisþjónustu og sérfræðiþjónustu (4.1)

Heilbrigðisþjónusta þarf að vera aðgengileg öllum með áherslu á forvarnir, fjarheilbrigðislausnir, uppfylla mönnunarþarfir og nærþjónustu – sérstaklega fyrir viðkvæma hópa eins og eldri borgara, börn og innflytjendur.

Styrkja almannavarnir og viðbragðsgetu svæða (4.2)

Sveitarfélögin efla samhæfðar viðbragðsáætlanir vegna náttúruvár og neyðartilvika og tryggja aðgengi viðbragðsaðila að öllum svæðum. Með góðum áætlunum, réttri þjálfun, góðum búnaði og vandaðri upplýsingagjöf er traust íbúa á almannavarnir aukið.

Efla fráveitumál og innviði til verndar heilsu og náttúru (4.3)

Áreiðanleg fráveita og meðhöndlun skolps eru lykilþættir í lýðheilsu og náttúruvernd. Unnið er að uppbyggingu, endurnýjun og viðhaldi fráveitukerfa í takt við vaxandi byggð og aukið álag ferðamanna.

Húsnæði og skipulag til framtíðar

Tryggja fjölbreytt búsetuúrræði og leigumarkað húsnæðis (4.4)

Húsnæðisuppbygging þarf að mæta þörfum ólíkra samfélagshópa. Sveitarfélög tryggja framboð lóða, stuðla að samvinnu við byggingaraðila og efla sveigjanleika í búsetuúrræðum.

Skipulag í þágu íbúa og samfélags (4.5)

Skipulag byggðar skal styðja við fjölbreytta búsetu, aðgengi að þjónustu og samfélagslegar þarfir. Það skal þróað í nánú samráði við íbúa og þannig tryggt sátt, sveigjanleiki og staðbundin þróun sem nýtist íbúunum sjálfum.

Efla aðstöðu og innviði fyrir atvinnu, menntun og samfélagsverkefni (4.6)

Samfélagsleg og efnahagsleg virkni byggist á aðstöðu fyrir lítil og meðalstór fyrirtæki, nám, listir og félagsstarf. Með góðum innviðum er stutt við mannlíf, menntun og nýsköpun í hverju byggðarlagi.

Samgöngur og orkumál

Tryggja öruggar samgöngur (4.7)

Forgangsraða skal vegaframkvæmdum og vetrarþjónustu á Þjóðvegi 1 og öðrum lykilleiðum með áherslu á umferðaröryggi, umferðarpunga og mikilvægi fyrir íbúa og ferðaþjónustu. Sérstaklega skal huga að áskorunum í dreifbýli og tengingum milli byggðarlaga.

Almenningssamgöngur á forsendum samfélaganna (4.8)

Almenningssamgöngur skulu þróaðar út frá þörfum íbúa og stuðli að jöfnun á aðgengi og virkri þátttöku íbúa, sérstaklega barna, ungmenna og eldri borgara. Lausnir verði vistvænar, sveigjanlegar og aðlagðar að aðstæðum hvers svæðis.

Tryggja aðgengi að endurnýjanlegri raforku á hagstæðu verði (4.9)

Með því að efla dreifikerfi, fjölga tengipunktum, bæta flutningsgetu og tryggja hagkvæmt raforkuverð til heimila og fyrirtækja má styðja við byggðafestu, orkuskipti og verðmætasköpun í nærumhverfi. Orkunýting skal vera í sátt við náttúru og hagsmuni íbúa.



INNVIÐIR

LEIÐIR AÐ MARKMIÐUM



Fókus

Á hverju ári eða fyrir skilgreint tímabil er sérstakur fókus innan hverrar staðar. Fókusinn hefur áhrif á áherslur í úthlutunum úr Uppbyggingarsjóði og í vali á áhersluverkefnum.



Önnur verkefni og sjóðir

Hvatt verður til að Sóknaráætlun nýtist sem grunnur í umsóknum í aðra innlenda og erlenda sjóði sem styðja við markmið áætlunarinnar.



Samráð

Haldið verður áfram opnu og víðtæku samráði við samfélagið um áherslur og þróun áætlunarinnar yfir tímabilið.



Uppbyggingarsjóður Suðurlands

Úthlutar styrkjum tvisvar á ári – til eflingar atvinnulífs og samfélags. Styrkir styðja markmið Sóknaráætlunarinnar og taka mið af árlegum fókus.



Hagsmunagæsla

Vinna að framgangi markmiða með beinni hagsmunagæslu gagnvart ríkisstofnunum, stjórnvöldum og öðrum áhrifaaðilum.



Starfsmarkmið

Starfsmarkmið SASS eru skilgreind árlega og endurspegla hvernig unnið verður markvisst að framgangi markmiða Sóknaráætlunarinnar yfir tímabilið.



Áhersluverkefni

Skýrt verklag verður fyrir val á áhersluverkefnum, með fagráði sem leggur mat á innsendar tillögur. Opin áheyrn og verkefnakall í samræmi við árlegan fókus.



Samstarf

Virkt samstarf við atvinnulíf, opinberar stofnanir, menntastofnanir, rannsóknarstofnanir og sjóði til að ná framgangi markmiða.

ÁRANGURSMAT

Árangur af framkvæmd markmiða Sóknaráætlunar verður metinn með eftirfarandi hætti:



Eftirlit og framvinda verkefna

Framvinda aðgerða og verkefna sem styðja við markmið áætlunarinnar verður rakin reglulega í samstarfi við verkefnastjóra, sveitarfélög og hogaðila. Þetta tryggir yfirsýn og samfellu í innleiðingu.



Greining lykiltalna

Safnað verður gögnum um lykilþætti eins og fjölda óstaðbundinna starfa, nýsköpunarverkefna, þátttöku í símenntun, innviðapróun eða framgang hringrásarlausna. Þessar tölur sýna þróun yfir tíma og hjálpa til við að setja árangur í samhengi.



Dæmisögur og reynslusögur

Sögur frá frumkvöðlum, fyrirtækjum, stofnunum og samfélagsverkefnum varpa ljósi á hvernig Sóknaráætlunin hefur haft raunveruleg áhrif á daglegt líf, nýsköpun og samfélagsþróun á Suðurlandi.



Reglulegt samráð og endurmat

Á reglulegum tímabilum verður stefna og framkvæmd endurmetin í samráði við íbúa, sveitarfélög og aðra lykilaðila. Þannig má tryggja að stefnan sé sveigjanleg, samfélagslega réttlát og í takt við breytingar.



Nýting kannana og rannsókna

Notast verður við fyrirliggjandi eða sértækar kannanir og rannsóknir sem SASS og samstarfsaðilar framkvæma, til að meta viðhorf, áhrif og framfarir sem tengjast markmiðum áætlunarinnar.

FERLIÐ



Vinnufundur á aukaaðalfundi

Vinnufundur með kjörnum fulltrúum var haldinn á aukaaðalfundi SASS í júní 2024. Þátttakendur voru um 60 folsins og var unnin SVÖT greining ásamt því að koma með tillögur að markmiðum og áherslum og þeim forgangsraðað.



Myndband

Myndband um Sóknaráætlun Suðurlands var birt á samfélagsmiðlum. Náði til 46.459 einstaklinga á Suðurlandi og skilaði 1.743 smellum.



Íbúakönnun

Íbúakönnun í þremur flokkum; efnahagur, samfélag og umhverfi var keyrt út á samfélagsmiðlum í samstarfi við SAHARA. Myndböndin hlutu mikla athygli og alls bárust 576 svör við könnunum þremur. Íbúar voru fengnir til að forgangsraða tillögum að markmiðum ásamt því að bæta við nýjum markmiðum.



Ársmeting SASS

Áhersla var lögð á Sóknaráætlun Suðurlands í nefndarvinnu í aðdraganda ársþingsins og skiluðu nefndirnar tillögum að markmiðum og áherslum ásamt því að koma að vinnufundi á ársþinginu. Alls voru það um 60 manns.



Byggingaþróunarfulltrúar SASS

Vinnufundur var haldinn með byggingaþróunarfulltrúum á Suðurlandi ásamt hluta af starfsfólki.



Kynning á samráðsfundum

Samráðsfundir voru kynntir á samfélagsmiðlum í samstarfi við SAHARA.



Samráðsfundir

Tveir fundir voru haldnir á ZOOM í byrjun maí 2025 fyrir íbúa og hogaðila. Þátttakendur voru í heildina um 50 og rýndu þau markmið ásamt því að koma með tillögur að leiðum að seftum markmiðunum.



Fyrstu drög

Fyrstu drög að stefnunni eru tilbúin í byrjun maí 2025 og kynnt stjórn SASS. Þau send í samráðsgátt og til sveitarfélaga á Suðurlandi til skoðunar.



Samráðsgátt

Stefnan send í samráðsgátt stjórnvalda um miðjan maí 2025. Áfram er unnið úr niðurstöðum samráðsfunda.



Lokadrög

Lokadrög kynnt fyrir stýrihóp sóknarráðsins um byggingamál, stjórn SASS og sveitartfélögum. Stefna samþykkt af stjórn SASS og kynnt opinberlega.



Ábyrgðaraðili og verkefnisstjóri Sóknaráætlunar Suðurlands:

- Þórður Freyr Sigurðsson, sviðsstjóri Þróunarsviðs SASS

Framkvæmd stefnumótunar:

- Þórður Freyr Sigurðsson, sviðsstjóri Þróunarsviðs SASS
- Guðrún Ásdís Sturlaugsdóttir, kynningarfulltrúi og verkefnisstjóri SASS

Umbrot og framsetning:

- Guðrún Ásdís Sturlaugsdóttir, kynningarfulltrúi og verkefnisstjóri SASS

Samstarf um stefnumótun og miðlun:

- SAHARA auglýsingastofa (rafrænt samráð og herferðir)
- Svava Björk Ólafsdóttir frá RATA (íbúa- og hagaðilafundir)
- Elísabet Björney Lárusdóttir, umhverfissérfræðingur SASS (þróun, aðstoð og sérfræðiráðgjöf)
- Byggðaþróunarfulltrúar á Suðurlandi (þróun, aðstoð og sérfræðiráðgjöf)

Útgáfudagur 2. júní 2025.

Nánari upplýsingar

Sóknaráætlun Suðurlands og tengd gögn:

www.sass.is/soknaraetlun-sudurlands



SASS
SAMTÖK
SUNNLENSKRA
SVEITARFÉLAGA



SÓKNARÁÆTLUN
SUÐURLANDS